

Zachte heelmeesters

De Europese Gemeenschap spreekt met twee monden. Intern predikt zij de gemeenschappelijke markt, waar goederen, diensten en kapitaal volledig vrij kunnen bewegen en alle handelsbelemmeringen zijn verdwenen. Extern houdt zij een heel stelstel van discriminerende handelspraktijken in stand, die het internationale handelssysteem ondermijnen. Aldus de GATT in haar recente rapport over het Europese handelsbeleid, uitgebracht in het kader van de landenonderzoeken waarmee de GATT twee jaar geleden is begonnen.

De GATT acht het gewogen, gemiddelde invoertarief van de EG met 5,1% op zich niet overdreven hoog; bovendien gelden voor de meeste tarieven bepalingen dat zij niet zullen worden verhoogd. De betekenis van deze afspraken wordt echter ondergraven door bilaterale handelsovereenkomsten tussen de EG en haar meest concurrerende handelspartners. Zo wordt de Europese textiel- en kledingindustrie beschermd door een reeks overeenkomsten in het kader van het Multivezelakkoord, wordt de concurrentie in de staal-, automobiël-, elektronica- en machine-industrie beperkt door 'vrijwillige exportrestricties' en gelden in diverse andere sectoren quota's en andere non-tarifaire belemmeringen om al te scherpe concurrentie tegen te gaan. Daarnaast heeft de GATT ook grote problemen met het Europese landbouwbeleid en hekelt zij de manier waarop de EG de regels van het anti-dumpingbeleid toepast.

In een reactie op het rapport noemt de Europese Commissie de kritiek van de GATT ongerechtvaardigd. De Commissie wijst erop dat de internationale handel zich afspeelt in een verre van perfecte wereld. In die wereld vol importrestricties en handelsbelemmeringen zijn sommige maatregelen van de EG heel goed te begrijpen. Het doel is niet om het multilaterale handelssysteem zoals dat door de GATT wordt verdedigd, te ondermijnen. De exportbeperkingen zijn noodzakelijk omdat de mogelijkheden die de GATT biedt om tegen importen op te treden die de binnenlandse industrie bedreigen, niet toereikend zijn of een te korte looptijd hebben om de noodzakelijke industriële herstructurering tot stand te brengen.

Onlangs werd bekend dat de Europese elektronica-producten in het geheim met de Europese Commissie werken aan een reddingsplan voor de Europese elektronica-industrie. Zoals bekend zijn overal ter wereld de resultaten in de computerindustrie slecht, maar zijn ze in Europa desastreus. Volgens de Europese technologiecommissaris Pandolfi staat het water de Europese chipproducenten aan de lippen en gaat deze sleuteltechnologie voor Europa volledig en definitief verloren, als de betrokken ondernemingen nu niet de handen ineenslaan en overheden hun niet de helpende hand bieden. Gevraagd: maatregelen om de concurrentie buiten de deur te houden en miljarden guldens overheidssteun om deze strategische sector te behouden. Daarbij zou ook het defensiebelang van Europa in het geding zijn.

Het is niet voor het eerst dat de elektronica-producten bij de overheid aankloppen. In het verleden

zijn er al miljarden guldens overheidssteun naar de sector gegaan, zonder dat de concurrentiekracht is verbeterd. Integendeel, de voorsprong van de Japaners lijkt alleen maar groter geworden. De verkapte steunverlening in de vorm van overheidsopdrachten en technologieprogramma's heeft de noodzakelijke herstructurering van de sector slechts uitgesteld. Het probleem van de Europese computerindustrie is de tekortschietende innovativiteit op de markt: het goed onderkennen van de behoeften van de consument en het snel inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Zo hebben de Europese computerproducenten jarenlang vastgehouden aan hun eigen systemen terwijl de rest van de wereld op weg was naar uniforme standaarden, zijn ze veel te laat in de pc-markt gestapt en missen ze nu de slag op de markt voor draagbare pc's en laptops, precies het segment van de markt waar nog hoge groeicijfers worden gerealiseerd. De belangrijkste reden van die traagheid is, de relatief beschermde positie waarin de Europese computerproducenten zich hebben kunnen koesteren, zeker als zij waren van vette opdrachten en financiële steun van hun nationale overheden.

Onlangs werden ook de plannen van de Europese Commissie bekend om de invoerbeperkingen voor Japanse auto's in een aantal lidstaten nog tot 1999 te continueren. Daarna zou een volledig vrije automarkt van kracht worden. Kennelijk gaat de Commissie ervan uit dat zij tegen die tijd wèl in staat is om de politieke druk voor het handhaven van de invoerbeperkingen te weerstaan, wat haar nu nog niet lukt. Of zij verwacht dat de Europese automobiëlindustrie haar concurrentievermogen rond de eeuwwisseling zover zal hebben opgevoerd dat protectie niet meer nodig is. Beide veronderstellingen zijn nogal gewaagd. De efficiency van de Europese automobiëlindustrie loopt zover op de Japanse achter dat het jaren zal kosten om bij te trekken. Bovendien missen de meeste Europese automobiëlproducenten het wereldwijde distributienet dat nodig is om de Japanse concurrentie op de internationale markt te weerstaan. Het in stand houden van de invoerbeperkingen druist niet alleen in tegen de voorkeur van consumenten die kennelijk liever Japanse auto's kopen, maar neemt juist de krachtigste prikkel weg om Europese producenten ertoe aan te zetten de pijnlijke maatregelen te treffen die nodig zijn om de Europese automobiëlindustrie op lange termijn te laten overleven.

De beste methode om internationaal concurrentievermogen op te bouwen is blootstelling aan de internationale concurrentie, dat heeft de ervaring in vele sectoren geleerd. De Europese computer- en automobiëlindustrie zal de internationale concurrentie moeten opzoeken. Daarbij zal aan een zekere sanering niet te ontkomen zijn. In veel gevallen zal het resultaat samenwerking met Japanse of Amerikaanse concurrenten zijn. Hier en daar zijn al stappen in die richting gezet. Het is een weg die meer perspectieven biedt dan subsidie en protectie. Dat zijn de zachte heelmeesters van de internationale handel.

L. van der Geest